

Clasicismul mereu la modă

După ce, câțiva ani la rând, colocviile ce închideau ca un corolar teoretic Festivalul de Teatru Clasic de la Arad gravitau invariabil în jurul noțiunii de „clasic”, al definirii ei riguroase, al arealului din producția teatrală contaminat de această „maladie” (revolută – dacă e să dăm crezare unora, de o tinerețe și o vigoare inepuizabile – dacă plecăm urechea la exultările altora), pentru ediția a VII-a organizatorii s-au gândit să mute miza dezbaterilor într-un teritoriu încă și mai minat. Văzând ei că de fiecare dată unicul beneficiu al

participanților era că în urma discuțiilor aveau tot revelația propriilor idei, înșurubându-le mai abitir în invincibila conștiință de sine, au avut inițiativa de a dezbate o altă noțiune din genericul anualei manifestări autumnale arădene: festivalul. Dacă excludem prepoziția „de”, e lesne previzibil că, după alți doi-trei ani, se va gloșa pe singurul cuvânt încă neatins de morbul controverselor: teatru. Asta, după ce se va fi abandonat – prin epuizare – și infructuoasa temă a „festivalului”. Dar când conferențiarilor sunt Alice Georgescu,

Dumitru Solomon (moderator *stricto sensu*: cel care surdineză intensitatea sunetelor, la vechile pianine), Irina Ionescu, Dumitru Chirilă, regizorii Horea Popescu, Ion Mircioagă, Radu Dinulescu, alături de personaje din „intelighenția” locală, asemenea comentarii cărcotașe și vinovate pălesc până la a-și pierde obiectul. În ceea ce privește necesitatea festivalurilor, întotdeauna vei găsi o tabără a intelectualilor entuziaști (inconștienți și iresponsabili) care vor susține utilitatea acestora până în pânzele albe, argumentând prin beneficiile culturale (și civilizatoare) ale unui atare demers, precum și o tabără a decizionarilor, a ordonatorilor de credite (conștienți și responsabili), care vor aloca fondurile – întotdeauna cu ceva sub suma promisă, în ultimul moment și cu sentimentul că fac un hatâr primilor –, contra-argumentând cu alte priorități de ordin social ori umanitar. De ajunge să exclame toată lumea: „Bine că s-a ținut și anul ăsta!” Faptul că, spre disperarea unui distins actor al teatrului arădean, nu prea s-a pomenit în colocviul din penultima zi a festivalului de calitatea spectacolelor propriuzise, ci preponderent despre aspectele tehnice – ca să spunem așa – ale organizării festivalurilor în România anulii de grație 2001, are două cauze probabile: 1. oferta artistică a impus, dintr-o anume eleganță, tăcerea asupra acestui aspect și 2. încă nu sunt depășite dificultățile și piedicile din drumul firesc al „festivalului” de la statutul de „proiect” înspre cel de „instituție”, condiție absolut indispensabilă unei judecăți critice detașate de contextul metaartistic. Ambele chestiuni – în pofida tonului adoptat de mine pentru aceste însemnări – sunt atinse de o anume gravitate. Ca și de o infinită generozitate în alimentarea controverselor. Cum însă la colocviu nu au participat decât partizanii „inconștienților” (sau mi se pare mie?), concluziile s-au tras în familie. Cât despre calitatea ofertei artistice a

Aura Călărășu și Zoltan Lovas în
Cum vă place de Shakespeare la Arad
(regia: Ion Mircioagă)

celor opt zile... Aradul are un public conservator, care riscă să devină și mai conservator dacă selecția și asumarea respectării ei nu vor deveni regulă. Englezul spune *it suits me*. Așa și cu arădenii, clasicismul îi prinde, le vine bine. Li se potrivește structural. Ei știu că marile texte dramatice, reperatele fundamentale ale oricărei ființe evaluate aduc cu sine și montările cele mai valoroase, de aceea nu prea prizează avangarda. Am auzit foarte multe voci în foaiere contestând viziunea modernă a lui Vlad Mugur în **Hamlet**-ul clujean. Alte voci, tocmai datorită celebrității și morții regizorului, au pus bemol comentariului critic, din snobism, din dorința de a nu face impresia de „neam prost”. Că e un spectacol rece, visceral, respingător vizual, greu de suportat - subscriu. În fond, așa e lumea în care trăim. Dar nu se poate să nu te copleșească dramatismul privirii. O privire care scrutează moartea cu luciditate, cu intensitatea celui care știe că normalitatea (verticalul) într-o lume nebună nu poate trece decât drept nebunie (piezișul). Să-ți asumi condiția nebulunii – iată o insuportabilă fractură de conștiință.

Să fii constrâns să acționezi conform ei, împotriva propriei firi – ce poate fi mai provizoriu? Câtă forță de sugesție în decorul lui Helmut Stürmer – schela, ca simbol al provizoratului! Câtă precizie matematică în tăietura regizorală! O trupă impecabilă, cu Sorin Leoveanu cap de afiș, ne ajută să conștientizăm decalajul dintre imperativul controlat de destin al unei datorii ce se cere înfăptuită și amânarea melancolică a finalizării! Nu sunt sigur că e chiar ceea ce Vlad Mugur a vrut să transmită (cine poate pretinde că știe?), dar mie îmi ajunge sugestia asta. În rest, am văzut un spectacol ieșean de acum trei stagioni care ne-a fost servit, probabil, pentru a ni se arăta cum *nu* trebuie pus în scenă Ibsen, adică fad și fără participarea actorilor, în unele cazuri nici măcar la nivelul cunoașterii replicilor. Alte câteva reprezentări (**Jocul dragostei și al întâmplării** – TNB, **Cum vă place** – Teatrul de Stat Arad, **Jucătorii** – Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, **Romeo și Julieta** – Teatrul Maghiar din Cluj) au constituit acea „masă” de producții, gratuită atât de nevinovat și atât de des

cu epitetul de „onorabil”. Producții situate la egală distanță de statutul de „capodoperă” și de cel de „mediocritate”. **Năzdrăvanul Occidentului**, adus de Naționalul craiovean, chiar dacă nu va figura printre cele mai importante spectacole care vor alcătui cariera lui Bocsárdi László (de curând televiziunea a transmis **Nunta însângerată** – numărul 1 pe lista de până acum a creațiilor regizorului) este cea reprezentativă trăsniță, de un neîndoielnic efect comic asupra spiritelor cu adevărat libere, necesară festivalului pentru a-și râde în barbă de năzdrăvanii lui. Nu puțini și nu tocmai inofensivi.

Probabil că și dării acesteia de seamă îi lipsește ceva. Așa cum în festival parcă mai așteptam ceva – un spectacol de vedete, o montare de mare finețe a radiografiei psihologice a caracterelor, un recital actoricesc (nevoie suplinită în bună parte în ultima seară de evoluția lui Dan Puric în **Jocul dragostei...**) ori o lecție de virtuozitate regizorală... Poate, la anu'.

Adrian Palcu

Când juriul e par

Brașov

Transformând, cu mai mulți ani în urmă, când a luat conducerea teatrului și a festivalului brașovean, titlatura acestuia din urmă, Mircea Cornișteanu a făcut, neîndoielnic, o faptă (filologică) bună. „Teatru contemporan” este tot ceea ce produc scenele în ziua de azi (sau, mă rog, aproape tot...); „dramaturgie contemporană” este, în schimb, o noțiune mult mai clar delimitată, numai bună spre a constitui „ținta” unui festival viu și interesant. Admițând, desigur, că organizatorii ochesc bine. Altminteri, te poți întreba, ca la această a XIII-a ediție a reuniunii (27 octombrie-4 noiembrie), ce caută pe afiș un spectacol precum **Saragosa - 66 de zile** (Teatrul Odeon), unde regizorul Alexandru Dabija semnează, e drept, scenariul, dar acest scenariu „stă” – și stă strâns – pe un text (Jan Potocki) din secolul al XVIII-lea. După cum, iarăși, lucrarea intitulată **Operele complete ale lui Wlm Șxpr** și elaborată de trei autori americani îți trezește curiozitatea de a măsura, strict contabil,

partea de contribuție la ceea ce se spune pe scenă a celor trei față de a celui unic (se poate scrie și cu majusculă), care îi bate de departe, chiar și „prescurtat”, pe agresori, nu numai la lungime, dar și (ce să mai vorbim?) la adâncime. Și, dacă îți înfrânezi această curiozitate o dată, la prima „strigare” a textului de către Teatrul „Nottara”, negreșit ea nu-ți dă pace a doua oară, la reprezentația teatrului brașovean „Sică Alexandrescu”, mai ales că mizanscena celor două producții este identică, precum e și regizorul lor (Petre Bokor). Faptul că, din punctul de vedere al „servirii” temei cu spectacolele cele mai potrivite, la Brașov ar fi existat destul loc de mai bine a fost demonstrat, de altfel, și de faptul că juriul – printre ai cărui membri m-am numărat, împreună cu regizorul Horea Popescu, dramaturgii Dumitru Radu Popescu și Dumitru Solomon și actorii Emil Boroghină și Dorel Vișan – nu a acordat premiul cel mai „specific” al festivalului, acela destinat Celui mai valoros text dramatic în premieră românească,

preferând să împartă laurii (și nu numai) aferenți în câteva „premii speciale”, între care: un premiu pentru promovarea dramaturgiei contemporane românești (teatrul din Oradea, pentru **Sexul femeii...** de Matei Vișniec), un premiu de regie (Petru Vutcărău, pentru spectacolul înainte pomenit), unul de scenografie (Klara Labancz, **Zâmbetul lui Seneca** de Kincses Elemér, la Galați) și trei de interpretare (Mircea Andreescu și Iulia Popescu, **Filumena Marturano** de Eduardo de Filippo, Brașov, respectiv Marius Cordoș, **Operele complete...**, Brașov). Premii, într-adevăr, și nu doar speciale, au fost cu ghiotura anul acesta la Brașov, toate distincțiile – minus aceea pentru Cel mai bun spectacol, acordată unanim montării gazdelor cu **Filumena Marturano** (regia: Felix Alexa) – având câte doi, ba chiar trei beneficiari (premiul pentru Cel mai bun actor le-a fost atribuit lui Costache Babii, pentru rolul Domenico Soriano din **Filumena...**, Cornel Popescu, pentru rolul regelui